

SADIK HİDAYET'İN AYLAK KÖPEK VE BİR EŞEĞİN ÖLÜM VAKTİ HAL DİLİYLE SÖYLEDİKLERİ ÖYKÜLERİNİN DUYGUSAL YÖN ANALİZİ BAĞLAMINDA OKUNMASI*

Soner İşimtekin**
Mustafa Kaya***

Öz

Bu araştırmanın temel amacı Sadık Hidayet'in *Aylak Köpek* (سگ ولگرد) ve *Bir Eşegin Ölüm Vakti Hal Diliyle Söyledikleri* (شرح حال يك الاغ هنگام مرگ) öykülerini duygusal yön analizi ile incelemektir. Nitel araştırma desenlerinden doküman incelemesinin uygulandığı araştırmanın çalışma materyali, 2000 yılında Yapı Kredi Yayınları tarafından basılan *Aylak Köpek* adlı kitaptaki “Aylak Köpek” öyküsü ile aynı yayınevi tarafından 2005 yılında basılan *Hidâyetnâme* adlı eserde yer alan “Bir Eşegin Ölüm Vakti Hal Diliyle Söyledikleri” öyküsünden oluşmaktadır. Araştırma verilerinin analizinde içerik analizi çeşitlerinden duygusal yön analizi kullanılmıştır. İncelenen öykülerdeki cümlelerin ilettiği mesajların pozitif, negatif, belirsiz ve karışık yönleri tespit edilmiştir. Pozitif ifade 1, karışık 3, negatif 5, belirsiz ifadeler de 7 rakamı ile simgelenmiştir. Öykülerde yer alan cümleler bu yönleriyle tespit edilip değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda *Aylak Köpek* öyküsündeki cümlelerin %44'ü pozitif, %40'ı negatif, %9'u belirsiz, %7'si karışık içerikli cümlelerden oluşmaktadır. *Bir Eşegin Ölüm Vakti Hal Diliyle Söyledikleri* öyküsünde ise cümlelerin %36'sının pozitif, %59'unun negatif, %3'ünün belirsiz, %2'sinin karışık içerikli cümlelerden oluştuğu tespit edilmiştir. Her iki öyküde de cümleler ve cümlelerin genel eğilimi incelendiğinde yazarın negatif mesaj verme eğiliminde olduğu bulgulanmıştır. Yazarın incelenen öykülerde sevgiye muhtaç, kalabalıklar içinde yalnız kalan, yaşadığı çaresizlik içinde ne yapacağını bilemeyen bir görüntü çizdiğini söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Sadık Hidayet, Öykü, Fabl, Duygusal Yön Analizi, Çağdaş İran Edebiyatı.

* Araştırma makalesi/Research article; Doi: 10.32330/nusha.1239304

** Doç. Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fars Dili ve Edebiyatı Bölümü, e-posta: sonerisimtekin@yyu.edu.tr Orcid: <https://orcid.org/0000-0002-1073-5129>

*** Doç. Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü, e-posta: m.kaya@yyu.edu.tr Orcid: <https://orcid.org/0000-0003-4755-4994>

Makale Gönderim Tarihi: 19.01.2023

Makale Kabul Tarihi : 13.04.2023

Reading *The Stray Dog And Silent Language of A Donkey At The Time of Death* By Sadegh Hedayat in The Context of Emotional Direction Analysis

Abstract

The main purpose of this research is to analyze *Sadegh Hedayat's* stories titled *The Stray Dog* (سگ ولگرد) and *Silent Language of a Donkey at the Time of Death* (هنگام مرگ شرح حال يك الاغ) with emotional direction analysis. For this purpose, document analysis which is one of the qualitative research designs was used. The material of this research consists of the story named "Aylak Köpek" in the book of *Aylak Köpek* published by Yapı Kredi Publications in 2000 and the story "Bir Eşegin Ölüm Vakti Hal Diliyle Söyledikleri" in the book of *Hidayetnâme* which published by the same publisher in 2005. Emotional direction analysis, one of the content analysis types, was used in the analysis of the data. The positive, negative, mixed and ambiguous aspects of the messages conveyed by the sentences in the analyzed stories were determined. A positive statement is symbolized by the number 1, the mixed statement is symbolized by the number 3, the negative statement is symbolized by the number 5 and the ambiguous statement is symbolized by the number 7. The sentences in the stories were determined and evaluated with these aspects. As a result of the research, 44% of the sentences in the story of *The Stray Dog* are positive, 40% are negative, 9% are ambiguous, and 7% are mixed sentences. In the story of *Silent Language of a Donkey at the Time of Death* was determined that 36% of the sentences were positive, 59% were negative, 3% were ambiguous, and 2% were mixed sentences. When the sentences and the general tendency of the sentences were examined in both stories, it was found that the author tended to give a negative message. It is possible to state that the author draws a profile that is in need of love, left alone in crowds, and does not know what to do in a state of desperation.

Keywords: *Sadegh Hedayat*, Story, Fable, Emotional Direction Analysis, Contemporary Iranian Literature.

Structured Abstract

When the literature is examined, it is seen that *Sadegh Hedayat's* story "Laleh" is analyzed in terms of semiotics (Gökhan, 2011); the narrative techniques in *Sadegh Hedayat's* "Üç Damla Kan (Se Katre Hûn) and Ferit Edgü's Üç Düş/Üş" stories are compared in the subject and the elements used for the construction (Polat, 2015); the features of the space design in the "Buf-e Kûr" novel written by *Sadegh Hedayat* are revealed (Mahdizadeh, 2016); the translation of *Sadegh Hedayat's* story "Ferda" and the interior monologue technique in his story are analyzed (Çekici, 2017); Tezer Özlü and *Sadegh Hedayat's* works are examined comparatively (Yüzücü, 2017); *Sadegh Hedayat's* "Taleb-e Amorzesh" is briefly evaluated in terms of his translation

and sociology of literature (Aytekin, 2018); the problem of existence, the rebellion of the incompatible, alienation, suicide and various studies have been conducted on the detection of trajectories such as death in *Sadegh Hedayat's* works (Dereli, 2019), The influence of the Russian writer Anton Pavlovich Chekhov on the style of Sadik Hidayet was examined and in this direction, Chekhov's story "Kashtanka" and Hedayet's story called "The Stray Dog" were compared (Kalender, 2016). However, it has been observed that no study has been written that evaluates *Sadegh Hedayat's* stories, which he wrote in fable form, according to emotional direction analysis, one of the content analysis types.

In accordance with this purpose, the problem sentence of the study was arranged as "what is the emotional state of *Sadegh Hedayat's* stories called *The Stray Dog* and *Slient Laguage of a Donkey at the Time of Death* according to the emotional direction analysis", and an answer to this main problem was sought. In order to better understand the stories, it has been analyzed whether the author's self-narrative is consistent within itself in the cohesion and coherence structure of the text, by making use of the elements of textlinguistic analysis and has been tried to determine how compatible it is with my emotional side inferences.

In this research, the analysis of the works was carried out according to the emotional direction analysis, which is one of the content analysis types. According to Tavşancıl and Ezel (2001: 105), the processes performed to obtain information about the direction, attitude or tendency of the verbal or written document divided into various categories at the beginning of the analysis are called emotional direction analysis. The emotional states conveyed by the sentences in the stories examined within the scope of the study were classified in terms of their positive, negative, ambiguous and mixed aspects. In this context, the sentences in *Sadegh Hedayat's The Stray Dog* story consist of 44% positive, 40% negative, 9% ambiguous and 7% mixed sentences and the sentences in the story of *Slient Laguage of a Donkey at the Time of Death* consist of 36% positive, 59% negative, 3% ambiguous and 2% are mixed sentences. In both stories, when the sentences and the general tendency of the sentences are examined, it is possible to say that stories tend to give a negative message. In both stories, it can be seen that the author draws a profile that is in need of love, left alone in crowds, and does not know what to do in desperation, and his perspective on life and his depressive mood are reflected in the characters in his works.

As the relevant literature is examined, it is also seen that the results of many studies coincide with the results of this research. Çekici (2017) states that Hidayet interferes with the emotions of the hero in the work from time to time and conveys his own feelings to the reader through the hero. When Dereli

(2019) examined *Hedayat*'s works as a result of his research; He determined that the questions to be answered, such as alienation, loneliness, meaning of life, suicide and death, can overlap with the *Myth of Sisyphus*.

When we look at the life story of *Sadegh Hedayat*, it is possible to see this depressive mood reflected in his style as well. Born in an aristocratic family and well educated; However, *Sadegh Hedayat*, who was known to have suffered from severe psychological disorders since his youth and attempted suicide for the first time in 1928, at the age of twenty-three. As a result of his depression on April 9, 1951 in Paris he had ended his life with his own hands in his second suicide attempt. *Hedayat* who went to France among the students who were sent to Europe to receive education in 1926, did not take his education seriously and turned to storytelling and had an unhappy love affair in Paris that would deeply affect his life and later works. Afterwards, the author, who became completely introverted, "praising death as a phenomenon [a means of escape] that saves man from the distress of existence" has become the most important theme of his stories. As mentioned, *Hedayat*, who came face to face with death in 1928 but failed in his first attempt, forced the characters in his works to experience this experience and even made them commit suicide (Âbidîni, 2022: 65,66). When evaluated in this direction, it can be deduced that the style used by the author in his stories actually depends on the negative experiences he has been exposed to in his life.

4

It is also possible to make an inference about why *Sadegh Hedayat* wrote the message he wanted to give in fable form. In this regard, it is thought that the author's preference for the type of fable is conscious. Because when we look at the definition of this type; It is seen that there are stories in which the heroes are chosen from animals and the aim is to teach more. Yıldırım (2009: 303) gives the following statements in his research on fable that In slave-owning and feudal societies where the dominant classes were oppressive, the lower class's having no rights and inability to express their ideas, feelings and rebellions led to the formation of fable literature. In the fable, the oppressed people implicitly criticized injustice. In the process, fables began to be used for religious, political and social criticism, and many writers expressed the failing aspects of the period in this way. It can be said that the fable was a written tool used by opposing classes to show each other's weak points. ... The biggest difference between animal fables and animal tales is that fables have a specific purpose, that is, a teaching and criticism targeted in its narrative.

Based on this explanation, *Sadegh Hedayat* criticizes the society he grew up in, social insensitivity, through the visible definition of the genre, with his two stories in this genre; implicitly, it is thought that he leaves the reader to infer the lovelessness he has been exposed to since the early period of his life, the loneliness, he feels and the indifference of other people, the loneliness; alienation he is left with when he goes beyond the roles that the society has

determined for him or the roles made him imposes to him and that he is punished when he wants to act according to way he is. In both stories that the author wrote as a fictional text, the theme intended to be told was written in an indirect way, unlike the useable texts, and it was aimed for the reader to make inferences about the outcome of the stories.

While the cohesion and coherence appearances in the stories are also examined, it is seen that the same, synonymous and similar words, partial reiteration are contributing factors to lexical cohesion; anaphoras, subject ellipses, correlation elements, parallel structure provided by verb repetitions and functional sentence usages have been identified as contributing factors to grammatical cohesion. The author, who constructs his two stories consisting of simple, fluent and short sentences with titles compatible with the content of the texts within the framework of motifs such as death, pain and torture uses rhetorical arts such as simile, metaphor, trope, diagnosis, tale to strengthen the semantic context and macro structure of the text. It can be also clearly seen that he has supported the coherence in his text by using the theory of intertextuality intensively in his story called *Slient Language of a Donkey at the Time of Death*. In addition, the subject, function, language used in the stories; and the similarity in the last sentence of the two case stories, in which the first story was written in 3rd person and the second story was written in 1st person narrative point of view shows that the author's style is parallel while the emotional tone of the text analyzed in the context of emotional analysis of the author's style and purpose; *and it can be said that it is in a compatible correlation with the function of the text.*

Giriş

Toplum içinde yaşayan her ferdin yetiştiği, kültürel ve milli değerlerinden beslendiği kaynaklar vardır. Bu kaynaklardan beslenen bireyler kendi bilinç algılarına göre gözlemlerini ve izlenimlerini şekillendirirler. Toplumdaki bu temel dinamiklerden ve kendi bilişsel süreçlerinden beslenen yazarlar da tıpkı diğer fertler gibi gözlemlerini ve yaşamları sonucunda edindikleri izlenimlerini ve düşüncelerini bir kurguyu esas alarak, edebî bir dille, metinler aracılığıyla paylaşırlar. Latince ‘dokuma’ anlamına gelen (Akbayır, 2003: 84) metin sözcüğünü Devellioğlu (1996: 633) “bir yazıyı şekil ve noktalama hususiyetleri ile birlikte meydana getiren kelimeler topluluğu” şeklinde tanımlarken, TDK Sözlük’te de (1988:1548) “bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan sözcükler bütünü” olarak ifade edilmektedir. Erkul (2004: 80) ise metni “zengin anlamlı bir dil birliği; anlam bütünlüğü oluşturan metin parçacıklarının toplamı, cümlelerden oluşmayıp onlarla şifrelenirilen, yoğun, karmaşık bir anlam ünitesi; yazar tarafından bilinçlice yapılan bir dil düzenlemesi” şeklinde ifade ederek çok yönlü ve çok boyutlu bir şekilde tanımlamaktadır. Ancak burada metinden kastedilen, hangi yazınsal tür olursa olsun metinselliğin ölçütleri çerçevesinde kaleme alınan, yüzey yapı ve derin yapı görünümü bağlaşıklık tümceler ile oluşturulmuş; anlamsal ve mantıksal bir kurguyla desteklenen; tutarlı, dilsel bir yapı olduğudur. Her insanın parmak izinin bir diğerinden farklılık göstermesi gibi her metni de özel ve farklı kılan bazı öğeler vardır. Bu doğrultuda, edebî ve özgün değere sahip metinlerde birtakım unsurların çok katmanlı olarak bir araya getirilmesi ve sıralanması durumu söz konusudur.

Anılan kriterleri haiz bir metin üretilirken bazı unsurların öncelikli olduğu düşünülmektedir. Birincisi, metnin hammaddesi durumundaki konusu; türü ve yazılış ereği farklı olsa da her yazı bir konu üzerine kurulur. Konusu olmayan bir yazı düşünülemez (Özdemir, 2007: 18-19). Konunun özgünlük değerini daha önce işlenmiş olup olmaması değil, hâlihazırda nasıl işlendiği belirleyecektir. Zira dış dünyada var olan konu herkese aitken konunun metindeki icrası, diğer bir deyişle metnin içeriği artık bizatihi yazara ait olacaktır.

İkincisi, yazarı yazmaya sevk eden temel etken yani metnin iletisi. Yazarın okuyucuya gizli önerme şeklinde sunduğu mesajdır. Verilmek istenen iletiden hareketle okuru bir amaç doğrultusunda harekete geçiren ve temel ereği, bir konuda bilgi vermek, çözüm önermek, bir tezi kanıtlamak, bir olguya eleştiri getirmek ya da okuyucuda bir düşünce, davranış değişikliği ve duygudaşlık oluşturmak veya okuyucuyu eğlendirmek, uygulandırmak olan işlev ise öncelikli diğer bir unsurdur. (Torusdağ, *İşimtekin*, 2016: 172) Son olarak, bu unsurların nasıl ifade edildiği yani metin üreticinin biçemi, kendine has söylemi. Aynı şeyi farklı yollardan söylemek olarak da tanımlanabilen biçem,

dilin eğretilme gücünü, anlatım dağarcığını yazarın tercihi ve becerisi doğrultusunda metne dökmesidir (Tekin, 1991: 178).

Sadık Hidayet'in, fabl (öykünce) biçiminde kaleme aldığı ve anılan unsurların birbirini desteklediği düşünülen *Aylak Köpek* ve *Bir Eşeğin Ölüm Vakti Hal Diliyle Söyledikleri* adlı öykülerinin duygusal yön analizi bağlamında okumasının yapıldığı çalışmanın amacı, bu çözümleme modeli doğrultusunda yazarın biçimini de tespit ederek metnin içeriği ile işlevi arasındaki bağlantılılığın ne denli uyumlu olduğunu, okurun bu bağlantılılığı ne denli algıladığını ortaya koymaktır. İncelemede olumlu veya olumsuz duyguların okur üzerindeki etkisi ve öykülerde yazarın anlamsal biçim özelliklerinin tespit edilmesi ön plandadır. Okumada, yazar tarafından kaleme alınmış iki öyküde, yazarın kurduğu tümceler sözdizimsel yapının ötesinde, sahip olduğu duygu değerleri özelinde dikkate alınarak 'pozitif, negatif, belirsiz ve karışık ayrımıyla' incelenmeye gayret edilmiş, öykülerin daha iyi anlaşılması adına metindilbilimsel çözümleme unsurlarından da faydalanılarak metnin küçük ve büyük ölçekli yapısında yazarın özanlatısının kendi içerisinde tutarlı olup olmadığı ve duygusal yön çıkarımlarıyla ne ölçüde paralellik gösterdiği tespit edilmeye çalışılmıştır.

Problem Durumu

Alanyazın incelendiğinde, Sadık Hidayet'in "Lale" adlı öyküsünün gösterge bilim açısından irdelenmesi (Gökhan, 2011), "Sâdik Hidâyet'in Üç Damla Kan ve Ferit Edgü'nün Üç Düş/Üş" öykülerindeki anlatım tekniklerinin, konunun ve konunun inşası için kullanılan unsurların mukayese edilmesi (Polat, 2015), Sadık Hidayet'in yazdığı *Kör Baykuş* romanında mekân tasarımının özelliklerinin ortaya çıkarılması (Mahdizadeh, 2016), Sadık Hidayet'in "Ferda" adlı öykü tercümesi ve öyküsündeki iç monolog tekniğinin tahlil edilmesi (Çekici, 2017), Tezer Özlü ve Sadık Hidayet'e ait eserlerin karşılaştırılması (Yüzücü, 2017), Sadık Hidayet'in "Af Dileme/Tövbe" hikâyesinin tercümesi ve edebiyat sosyolojisi açısından değerlendirilmesi (Aytekin, 2018), Sadık Hidayet'in eserlerinde varoluş sorunu, uyumsuzun başkaldırısı, yabancılaşma, intihar ve ölüm gibi izleklerin tespit edilmesi (Dereli, 2019), Rus yazar Anton Pavloviç Çehov'un Sadık Hidayet'in biçimi üzerindeki etkisinin incelenmesi ve bu doğrultuda Çehov'un "Kaştanka" öyküsü ile Hidayet'in "Aylak Köpek" öyküsünün kıyaslanması (Kalender, 2016) ile ilgili çeşitli çalışmaların yapıldığı ancak Sadık Hidayet'in fabl biçiminde yazdığı söz konusu öykülerini, içerik analiz çeşitlerinden duygusal yön analizine göre değerlendiren herhangi bir çalışmanın kaleme alınmadığı görülmüştür. Alanyazında içerik analiz çeşitlerinden duygusal yön analiziyle ilgili farklı alanlarda çeşitli çalışmaların yapıldığı da tespit edilmiştir (Çırak, Şahin, Özberk ve Eriş, 2014; Kaya, 2020; Çiftçi, Kaya, 2020; Erol, 2021; Günaydın, 2021).

Bu çalışmada, Sadık Hidayet'in *Aylak Köpek ile Bir Eşeğin Ölüm Vakti Hal Diliyle Söyledikleri* öykülerini duygusal yön analizine göre değerlendirmek ve ayrıca Sadık Hidayet'in duygu durumunu tespit etmek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, çalışmanın problem cümlesi "*Sadık Hidayet'in Aylak Köpek ile Bir Eşeğin Ölüm Vakti Hal Diliyle Söyledikleri öykülerinin duygusal yön analizine göre içerdiği duygu durumu nedir?*" şeklinde düzenlenmiş ve bu ana probleme cevap aranmıştır. Bu bağlamda okur için yararlı olması amacıyla, çalışmanın 'veri toplama ve analiz' kısmında, duygusal yön analizi kuramına ve edebî eser çözümlenmelerinde nasıl uygulandığına dair rafine bir bilgi verilmiştir.

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Sadık Hidayet'in fabl/öykünce olarak kaleme aldığı *Aylak Köpek ile Bir Eşeğin Ölüm Vakti Hal Diliyle Söyledikleri* öykülerinin duygusal yön analizine göre değerlendirilmesi amacıyla yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Özden ve Durdu'ya (2016: 109) göre dokümanlar yazılı, görsel ve fiziksel her türlü envanteri ve bu envanterlerin analiz edilmesini kapsar. Bu tür araştırmalar araştırmacıya zaman, ekonomiklik ve tasarruf açısından çeşitli kolaylıklar sağlar (Yıldırım, Şimşek, 2016).

Çalışma Materyali

Araştırmanın çalışma materyali Mehmet Kanar tarafından çevrilen, 2000 yılında Yapı Kredi Yayınları tarafından basılan *Aylak Köpek* kitabındaki "Aylak Köpek" öyküsü ile yine aynı yazar tarafından çevrilen ve aynı yayınevi tarafından 2005 yılında basılan *Hidâyetnâme* adlı eserdeki "Bir Eşeğin Ölüm Vakti Hal Diliyle Söyledikleri" öyküsünden oluşmaktadır.

Veri Toplanması ve Analizi

Bu çalışmada eserlerin analizi içerik analiz çeşitlerinden duygusal yön analizine göre yapılmıştır. Tavşancıl ve Ezel'e (2001: 105) göre analizin başında çeşitli kategorilere ayrılan sözel veya yazılı dokümanın yönü, tutumu ya da eğilimi hakkında bilgi edinmek üzere yapılan işlemlere duygusal yön analizi denir.

Çalışma kapsamında incelenen öykülerdeki cümlelerin iletmediği duygu durumları pozitif, negatif, belirsiz ve karışık yönleri açısından tasnif edilmiştir. Ezel ve Tavşanlı'ya (2001) göre kolay bir şekilde yapılabilmesi, kesinlik ve nicel işlemlerin yapılmasını sağlamak amacıyla bu yönler farklı rakamlarla gösterilmiştir. Pozitif ifade 1, karışık ifade 3, negatif ifade 5, belirsiz ifade ise 7 rakamı ile belirtilmiştir. Cümlelerdeki duygu durumlarını bu nicel ifadelerle belirtmek, gerek analizciler gerekse onları kontrol edenler için olması gereken

bir standartlaşmayı sağlamakta, böylece güvenilirlik de önemli ölçüde yükseltilmiş olmaktadır. Söz konusu öykülerdeki bütün cümleler bu ölçütlere göre incelendikten sonra frekans ve yüzdeleri bulunmuş ve içerdiği mesajlara göre ‘birim olarak bütün cümle’ ve ‘birim olarak tek cümle’ şeklinde sınıflandırılmıştır. Paragrafın tamamında yer alan cümlelerin toplu olarak ifade ettiği duygu durumu ‘birim olarak bütün cümle’ şeklinde sınıflandırılırken paragrafta yer alan cümlelerin bir bir ifade ettiği duygu durumu ‘birim olarak cümle’ şeklinde sınıflandırılmıştır. Paragraftaki bütün cümlelerin ifade ettiği duygu durumu pozitif ise o paragraf pozitif; bütün cümlelerin ifade ettiği duygu durumu negatif ise o paragraf negatif; paragraftaki bütün cümlelerde bir müphemlik söz konusuysa o paragraf belirsiz; eğer paragrafta farklı duygu durumları varsa o paragrafın ifade ettiği duygu durumu da karışık olarak belirtilmiştir. Öykülerdeki her bir cümlenin ifade ettiği duygu durumu bu kriterlere göre tespit edildikten sonra metinlerdeki duygu durumlarının frekans ve yüzdeleri ortaya konulmuştur.

Araştırmanın materyalini oluşturan öykü metinlerindeki cümlelerin duygusal yön analizine göre tespit edilen karşılıkları üç ayrı uzmana (kodlayıcıya) gönderilmiş ve cümlelerin karşıladıkları anlamlar onlara da buldurulmuştur. Uzmanlardan gelen kodların *güvenilirliğinin* test edilmesi için Miles ve Huberman (2016) tarafından önerilen aşağıdaki formül kullanılmıştır:

$$\text{Güvenirlik} = \frac{\text{uzlaşma sayısı}}{\text{uzlaşma} + \text{uzlaşmama sayısı}}$$

Yukarıdaki formül aracılığıyla araştırmacılar (kodlayıcılar) arasındaki uygunluk test edilmiş ve elde edilen eşitlik oranının %70’ten daha yüksek bir sonuç vermesi beklenmiştir. Bu çalışmada *Aylak Köpek* öyküsünün güvenilirlik oranı 0.86, *Bir Eşeğin Ölüm Vakti Hal Diliyle Söyledikleri* öyküsünün güvenilirlik oranı ise 0.82 olarak bulunmuştur.

Öykülerdeki metinlerin güvenilirlik eşitlikleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 1. Öykülere Ait Güvenirlik Puanları

Sıra	Öykünün Adı	Güvenirlik
1	Aylak Köpek	$178 / 178 + 27 = 0.86$
2	Bir Eşeğin Ölüm Vakti Hal Diliyle Söyledikleri	$48 / 48 + 10 = 0.82$

Bulgular

Bu bölümde *Aylak Köpek* ile *Bir Eşeğin Ölüm Vakti Hal Diliyle Söyledikleri* öykülerindeki cümlelerin duygusal yön analizi bağlamındaki niteliğiyle ilgili bulgulara yer verilmiştir.

Aylak Köpek Öyküsüne Ait Bulgular Tablo 2’de gösterilmiştir:

Tablo-II: *Aylak Köpek* öyküsünün duygusal yön analizi

Aylak Köpek	Duygusal Yön Analiz Gruplamaları	
	Bütün cümleler bazında değerlendirme	Cümle şeklinde değerlendirme
“Verâmin meydanını açlık gideren ve günlük yaşantının basit gereksinimlerini karşılayan birkaç ekmek fırını, kasap, attar, iki kahvehane ve bir berber oluşturuyordu.	3	1
Meydan ve kavurucu güneş altında yarı çıplak, yarık yanık dolaşan insanlar gurup vaktinin ilk esintilerini ve gecenin bastırmasını bekliyorlardı.		1
Ne insanlarda, ağaçlarda ve hayvanlarda bir hareket vardı, ne dükkânlarda iş.		5
Sıcak hava başlara ağırlık veriyor, gelip geçen otomobillerin kaldırdığı toz, masmavi gökyüzündeki hafif toz bulutunu sürekli yoğunlaştırıyordu.		5
Meydanın bir tarafındaki yaşlı çınarın gövdesi oyulmuş ama ağaç yine de inatla eğri büğrü dallarını her bir tarafa uzatmıştı.		1
Tozlu yapraklarının gölgelediği yere genişçe büyük bir seki yapmışlardı.	3	1
İki çocuk burada bağıra çağıra sütlaç ve kabak çekirdeği satıyordu.		1

Kahvenin önündeki arktan boz bulanık bir su akıyordu, tabii buna akma denilirse.		5
Dikkat çeken tek yapı, konik başlı, yarısına kadar şahrem şahrem yarık içindeki silindirik duvarıyla ünlü Verâmin burcuuydu.	3	1
Dökülmüş tuğlaların oluşturduğu oyukları yuva edinmiş serçeler bile aşırı sıcaktan seslerini kesmiş uyukluyorlardı.		5
Arada bir sessizliği bozan tek şey bir köpeğin iniltisiydi.		5
Kirli sarımsak sarısı burunlu ve ayaklarına kadar siyah benekli İskoç cinsi bir köpekti bu.		1
Bataklıkta koşmuş da üstünde çamur lekeleri kalmıştı sanki.		5
Kıvrık kulakları, kıvrık kıvrık kirli tüyleri, parlak bir kuyruğu vardı.		1
Kıllı suratında insaninkilere benzer cin gibi iki göz ışıltıyordu.		1
Gözlerinin derinliklerinde insana özgü bir ruha sahip olduğu seziliyor, geceleri hayatın tüm canlılığını üstünde hissettiğinde gözlerinde engin bir şeyler dalgalanıyordu.		1
Anlaşılması imkânsız bir mesaj vardı bunlarda. Ne aydınlıktı bu ne bir renk.	3	3
İnanılamayacak, bambaşka bir şey. Hani yaralı ceylanların gözünde görülen şeylerden. Onun gözleriyle insaninkiler arasında benzerlikten çok, bir tür eşitlik görülüyordu adeta.	3	5
Acı, ıstırap ve beklenti dolu iki siyah göz.		5

Bunlar sadece aylak bir köpeğin suratında görülebilir. Onun yakarış dolu dertli bakışlarını ne gören oluyordu ne de anlayan.	5
Fırıncının çırağı dükkânın önünde onu dövüyor, kasabınki taş atıyordu.	5
Bir otomobilin gölgesine sığınacak olsa şoförün kabarıklı ayakkabısıyla attığı tekmelere maruz kalıyordu.	5
Herkes onu hırpalamaktan yorulunca, sütlaç satan çocuk ona işkence etmekten ayrı bir haz duyuyordu.	5
Her iniltisi beline isabet eden bir taş demekti ve hayvan inledikçe çocuğun kahkahası yükseliyor ve çocuk "Seni imansız!" diyordu.	5
Herkes çocukla el birliği etmişti sanki.	5
Sinsi sinsi çocuğu fitilliyor sonra kahkah gülüşmeye başlıyorlardı.	5
Allah rızası için dövüyorlardı.	5
Mezhebin lanetlediği, yedi canlı, pis bir köpeğe eziyet etmek çok doğal geliyordu onlara.	5
Sütlaç satan çocuk o kadar üstüne gitti ki hayvancağız sonunda burca giden sokağa doğru kaçtı; daha doğrusu aç biilaç kendini zorla sürükledi ve bir suyoluna sığındı.	5
Başını ellerinin üstüne koyup dilini çıkardı, yarı uykulu yarı uyanık bir halde karşısında dalgalanan ekin tarlasını izlemeye koyuldu.	5
Vücudu yorgundu, sınırları sızlıyordu.	5

Suyolunun nemli havasında tüm vücudunu bir rahatlık kapladı.	3	1
Yarı canlı sebzelerin, nemli, eski bir ayakkabı tekinin, ölü veya diri nesnelere çeşit çeşit kokuları karmakarışık ve uzakta kalmış anılarını canlandırdı burnunda.		1
Tarlaya her dikkatli bakışında içgüdüsel bir istek baskın çıkarak anılarını ta başından canlandırıyor.		1
Ama bu kez öylesine güçlüydü ki bu duygu, sanki bir ses onu harekete, oynayıp zıplamaya çağırıyordu kulağının dibinde.		1
Yeşilliklerde koşup zıplamak için karşı konulmaz bir istekte bu duygu.		1
Genetik bir duyguydu bu. Çünkü tüm ataları İskoçya'da çayırliklarda özgürce yetiştirilmişlerdi.		1
Ama o kadar halsizdi ki bedeni kımıldamasına bile izin vermiyordu.		5
Baygınlık ve güçsüzlükle karışık acı bir duyguya kapıldı.	3	5
Unutulan, yitip giden bir avuç duygu heyecana dönüştü.		1
Eskiden türlü türlü görevleri ve gereksinimleri vardı.		1
Sahibinin evinden yabancı birini ya da yabancı bir köpeği kovmak için sahibinin sesine koşmalıydı; sahibinin çocuğuyla oynamalıydı; görüp tanıdığı kişilere nasıl, yabancılar nasıl davranacağını bilmeliydi; zamanı gelince		1

<p>yemeğini yemeli, belirli zamanlarda okşanmayı beklemeliydi.</p> <p>Ama şimdi bu sorumlulukların tümü alınmıştı ondan.</p>		5
<p>Artık bütün işi gücü korku içinde titreyerek çöplüklerden yiyecek kırıntıları bulmak, gün boyu dayak yemek, inlemektir -savunacak tek şeyi olmuştu bu.</p> <p>Eskiden cüretli, korkusuz, temiz ve kanlı canlıydı.</p> <p>Ama şimdi korkak, itilip kakılan biri olmuştu.</p> <p>Bir şey duysa, yakınında bir şey kıvıldaşa tır tır titriyor, hatta kendi sesinden bile korkuyordu.</p> <p>Aslında pisliğe ve çöpe alışmıştı. Vücudu kaşınıyordu.</p> <p>Pireleri avlayacak ya da yalayacak hali kalmamıştı.</p> <p>Çöplüğün bir parçası olduğunu hissediyordu.</p> <p>İçinde bir şeyler ölmüş, sönmüştü.</p>	3	5 1 5 5 5 5 5
<p>Bu cehenneme düşeli iki kış geçmiş, şöyle doyasıya bir şey yememiş, gözü rahat bir uyku görmemişti.</p> <p>Şehveti, duyguları körelip gitmiş, bir Allah'ın kulu onu okşamamış, gözlerine bakan olmamıştı.</p> <p>Buradaki insanlar sahibine benzemesine benziyorlardı ama duyguları, huyları, davranışları yerden göğe kadar sahibininkinden farklıydı.</p>	3	5 5 5

Eskiden içli dışlı olduğu insanlar onun dünyasına daha yakındılar sanki; acılarını, hislerini anlıyor, onu daha çok himaye ediyorlardı.		1
Aldığı kokular arasında en çok başını döndüreni, oğlanın önündeki sütlaçların kokusu.		5
Tıpatıp annesinin sütüne benzeyen ve çocukluk hatıralarını anımsatan bu sıvı ansızın bir uyusukluk hissi uyandırdı.	3	1
Henüz yavruyken annesinin memesinden o sıcak, besleyici sıvıyı emerken annesi yumuşak diliyle onu yalar, temizlerdi.		1
Annesinin koynunda, erkek kardeşiyle yan yana iken aldığı keskin koku, annesinin ve sütünün ağır ve keskin kokusu burnunda canlandı.		1
Süt sarhoşu olduğu zaman vücudu ısınıp rahatlıyor, akışkan bir sıcaklık tüm damarlarına, sinirlerine yayılıyordu.		1
Mahmur mahmur annesinin memesini bırakıyor, vücudunu saran keyif verici titreyişlerle derin bir uyku geliyordu peşinden.	1	1
Gayri ihtiyari ellerini annesinin memesine bastırmaktan, zahmetsizce, koşuşturmadan süte ulaşmaktan daha büyük bir zevk olabilir miydi?		1
Kardeşinin kıllı bedeni, annesinin sesi, bütün bunlar keyif ve okşayış doluydu.		1
Eski ahşap yuvasını anımsadı, yeşil bahçede kardeşiyle oynadığı oyunları.		1
Onun kıvrık kulaklarını ısırır, yere düşer, kalkar, koşarlardı.	3	1

Sonra bir oyun arkadaşı daha bulmuştu: Sahibinin oğlu.		1
Bahçede onun peşinden koşar, havlar, giysisini ısırdı.		1
Hele hele sahibinin okşayışlarını, onun elinden yediği şekerleri hiç unutmamıştı.		1
Ama sahibinin oğlunu daha çok severdi. Çünkü hem oyun arkadaşıydı hem de asla dövmezdi.		1
Sonraları birden kaybetti annesiyle kardeşini.		5
Sahibi, oğlu, karısı ve yaşlı uşağı kalmıştı geriye. Her birinin kokusunu nasıl da ayırır, ayak seslerini ta uzaktan tanırdı.		1
Öğle ve akşam yemeği vakti masanın çevresinde dolandır, yiyecekleri koklardı.		1
Kimi zaman sahibinin hanımı kocasının muhalefetine karşın sevgi dolu bir lokmacık ayırırdı onun için.		1
Yaşlı uşak gelince ona seslenirdi: "Pat... Pat..." Ve yemeğini koyardı ahşap yuvasının yanındaki özel kaba.		1
Pat'ın mest olması onun bedbahtlığını hazırladı. Çünkü sahibi Pat'ın evden çıkıp dışı köpeklerin peşine takılmasına izin vermiyordu.		5
Bir sonbahar günü, sahibi, önceden tanıdığı eve sık sık gelen iki kişi ile birlikte otomobilde otururken, Pat'ı çağırdılar ve öne oturtular.		1
Pat birkaç kez sahibi ile arabada yolculuk yapmıştı ama o gün mestti, farklı bir heyecan içindeydi.	3	1

Birkaç saat gittikten sonra bu meydanda indiler. Sahibi o iki kişiyle birlikte bu burcun yanından geçti.		1
Tesadüf bu ya, bir dişi köpeğin kokusu Pat'ın kendi cinslerinde aradığı çok özel bir koku, onu deli divane etti birden.		1
Arada bir kokladı, kokladı; sonunda bir bahçenin suyolundan bahçeye daldı.		7
Gün batımına doğru sahibinin sesi yükseldi tekrar: "Pat... Pat!..."	3	1
Gerçekten onun sesi miydi yoksa kendisine mi öyle geliyordu acaba?		7
Sahibinin sesinin onun üzerinde garip bir etkisi vardı.		1
Çünkü kendisini borçlu hissettiği tüm görevlerini ve sorumluluklarını hatırlatıyordu.		1
Yine de dış dünyadaki güçlerin ötesinde bir güç onu dişi köpekle birlikte olmaya zorlamıştı.		1
Kulağının dış dünyadan gelen sesleri duymamaya başladığını, ağırlaştığını hissetmişti.	3	5
İçinde şiddetli duygular uyanmıştı. Dişi köpeğin kokusu başını döndürecek kadar keskin ve güçlüydü.		1
Tüm kasları, vücudu, duyguları kontrolünden çıkmıştı.		5
Ama çok geçmeden sopayla, kürek sapıyla kovalamaya gelip girdiği su yolundan geri çıkardılar onu.		5

Pat şaşkın, yorgun ama kuş gibi hafiflemiş, rahatlamış olarak sahibini aramaya başladı.		3
Birkaç ara sokakta onun kokusundan izler kalmıştı.		1
Her tarafı aradı, belirli aralıklarla kendisine özgü işaretler bıraktı; kasabanın dışındaki harabeye kadar gitti, tekrar geri döndü.	3	7
Sahibinin meydana döndüğünü anlamıştı; onun silik kokusu diğer kokulara karışmıştı.		5
Bırakıp gitmiş olabilir miydi acaba sahibi?		7
Istırapla karışık tatlı bir korkuya kapıldı.		3
Pat, sahibi, efendisi olmadan nasıl yaşayabilirdi? Çünkü sahibi onun için Tanrı demekti.		3
Yine onu aramaya geleceğinden emindi.		1
Korku içinde birkaç caddede koşmaya başladı.		1
Ama boşunaydı zahmeti.		5
Sonunda geceleyin yorgun argın meydana döndü.		5
Sahibinden haber yoktu.		5
Bir iki tur daha attı kasabada, sonra dişi köpeği buldu, su yoluna gitti.	3	1
Ama taşla kapatmışlardı su yolunu.		5
Bahçeye girme umuduyla yeri kazmaya başladı; hayır, imkânsızdı.		3

Umudunu yitirince oracıkta kestirmeye koyuldu.		5
Pat gece yarısı kendi iniltisiyle sıçradı uykusundan.		5
Kalkıp birkaç sokakta dolaştı, duvarları kokladı, bir süre böyle aylak aylak döndü durdu.	3	5
Sonra çok acıktığını hissetti.		7
Meydana dönünce burnuna çeşit çeşit yiyecek kokuları geldi.		7
Geceden kalma et kokuları, taze ekme ve yoğurt kokusu, hepsi birbirine karışmıştı.		5
Bir yandan da suçluluk hissediyordu. Başkalarının mülküne girmişti.		1
Sahibine benzeyen bu insanlardan dilenmeli, onu kovduracak bir rakip çıkmazsa yavaş yavaş buranın mülkiyet hakkını ele geçirmeliydi.		1
Ellerinde yiyecek olan bu varlıklardan biri belki ona bakabilirdi.		1
İhtiyatla, korkudan titreye titreye, yeni açılan ve içerden pişkin hamur kokularının geldiği fırının önüne gitti.		3
Koltuğunda ekme olan biri seslendi ona: "Gel... gel!"	3	1
Sesi ne kadar garip gelmişti kulağına!		7
Adam onun önüne bir parça sıcak ekme attı.		1
Pat kısa bir tereddüitten sonra ekmeği yedi ve onun için kuyruğunu salladı.		1

Adam ekmeği dükkânın tezgâhına koyup korku ve ihtiyatla Pat'ın başını okşadı.		1
Sonra iki eliyle tasmaını çözdü.		1
Nasıl da rahatlamıştı Pat!		1
Bütün sorumluluklar, görevler omuzlarından alınmıştı sanki.		1
Ama tekrar kuyruğunu sallaya sallaya dükkân sahibine yaklaşınca böğrüne kuvvetli bir tekme yedi ve inleye inleye uzaklaştı oradan.		5
Dükkân sahibi gidip arkta elini yıkadı.		1
Pat, dükkânın önünde asılı duran tasmaını tanıyordu hâlâ.		7
O günden beri bu insanlardan tekme, taş ve sopadan başka bir şey görmemişti.	5	5
Kanlı bıçaklı düşmanıydılar ve ona işkenceden zevk alıyorlardı sanki.		5
Pat, kendine ait görmediği, kimsenin onun duygularını anlamadığı yeni bir dünyaya gelmişti.		3
İlk birkaç günü çok zor geçti.		5
Sonra yavaş yavaş alıştı.	3	1
Üstelik köşe başında, sağda çöp dökülen bir yer bulmuştu.		1
Çöp arasında kemik, yağ, deri, balık başı gibi lezzetli parçalarla tanımadığı başka başka yiyecekler buluyordu.		1

Günün geri kalan kısmını kasapla fırının önünde geçiriyordu.		1
Gözü kasabın elindeydi ama lezzetli parçalar yerine daha çok dayak yiyor ve yeni yaşantısına ayak uydurmaya çalışıyordu.		5
Eski yaşantısından tek tük silik görüntülerle bazı kokular kalmıştı.		5
Ne zaman sıkıntıya düşse bu kayıp cennette bir tür teselli ve kaçış yolu buluyor ve elinde olmadan anıları gözünde canlanıyordu.		5
Pat'a en çok işkence eden şey, kimse tarafından okşanmamaktı.		5
Sürekli itilip kakılan ve küfredilen bir çocuk gibiydi.		5
Yine de ince duyguları tümüyle sönmüş değildi.	3	1
Hele hele acı ve işkence dolu bu yeni yaşantısında öncekinden çok gereksinimi vardı okşanmaya.		3
Gözleriyle dileniyordu okşanmayı; sevgisini gösterip eliyle başını okşayana canını vermeye hazırdı.		1
O da sevgisini, bağlılığını gösterme, fedakârlık etme ihtiyacını hissediyordu kendinde.		1
Görünüşe bakılırsa kimsenin onun bağlılık gösterisinde bulunmasına ihtiyacı yoktu.		7
Kimse onu himaye etmiyor, hangi göze baksa kin ve kötülükten başka bir şey okumuyordu.		5
Bu insanların ilgisini çekmek için yaptığı her hareket onları daha da öfkelenendiriyordu sanki.		5

Pat suyolunda kestirirken birkaç defa inleyip uyandı.		5
Kâbus görüyordu galiba.	5	5
Bu sırada şiddetli bir açlık hissetti; çevreden kebab kokusu geliyordu.		5
Şiddetli açlık, halsizliğini ve diğer acılarını unutturacak derecede işkence ediyordu.		5
Zar zor kalkıp ihtiyatla meydana doğru gitti.		5
Bu sırada bir otomobil tozu dumana katarak Verâmin meydanına girdi.		1
Otomobilden bir adam indi, Pat'a doğru yürüyüp başını okşadı.		1
Bu adam onun sahibi değildi.		5
Yanılmamıştı.		1
Sahibinin kokusunu iyi tanırdı çünkü.		1
Ama nasıl oldu da onu okşayacak biri çıktı?		1
Pat kuyruğunu sallayıp tereddüt içinde adama baktı.		1
Aldanmamış mıydı acaba?	3	7
Okşanmasına neden olacak tasma da yoktu.		7
Adam geri dönüp yine başını okşadı.		1
Pat peşine düştü adamın.		1
Şaşkınlığı iyice artmıştı.		3

Çünkü o adam, iyi bildiği ve içinden güzel yiyeceklerin çıktığı odaya girmişti.	1
Duvar kenarındaki kanepeye oturdu adam.	7
Ona sıcak ekmek, yoğurt, yumurta ve başka yiyecekler getirdiler.	1
Adam ekmek parçalarını yoğurda bulayıp onun önüne atıyordu.	1
Pat yiyecekleri önce aceleyle, sonra ağır ağır yiyordu.	1
Sevimli ve âcizlik ifade eden kara gözlerini adama dikmiş kuyruk sallıyordu.	1
Uyanık mıydı yoksa düş mü görüyordu?	3
Pat, dayak yemeden doyasıya karnını doyurdu.	1
Yeni bir sahip bulmuş olması mümkün müydü?	7
Sıcağa rağmen adam kalktı, burca giden sokağa girdi, biraz bekledikten sonra dolambaçlı sokaklardan geçti.	7
Pat da kasabanın dışına kadar onu izledi.	1
Sahibinin gittiği birkaç duvarlı harabeye gitti.	7
Bu adamlar da kendi dişilerinin kokularını arıyorlardı belki.	7
Pat duvarın gölgesinde adamı bekledi.	1
Sonra başka bir yoldan meydana döndüler.	7

Adam yine onun başını okşadı, meydanda küçük bir gezintiden sonra Pat'ın tanıdığı otomobillerden birine bindi.	1	1
Pat arabaya çıkmaya cesaret edemiyordu.		1
Kenarda oturmuş ona bakıyordu.		1
Otomobil birden toz kaldırarak hareket etti.		5
Pat da arabanın peşinden koşmaya başladı hemen.	3	1
Hayır, bu defa adamı elinden kaçırmaya niyeti yoktu.		1
Dili sarkmıştı ama vücudunda hissettiği tüm acılara rağmen var kuvvetiyle koşuyordu.		3
Otomobil kasabadan uzaklaştı, kırlardan geçti.		7
Pat iki üç kez arabaya yetişse de yine geride kaldı.		5
Tüm gücünü toplamış, umutsuzca koşuyordu.		3
Ama araba ondan hızlı gidiyordu.		5
Yanılmıştı; üstelik koşarak otomobile yetişeyim derken iyice yorgun düşmüştü.		5
Baygınlık geçirecek kadar fenalaşmıştı.		5
Tüm organları kontrolünden çıkmış, en küçük bir hareket etme yetisi kalmamıştı.		5
Niçin koştuğunu, nereye gittiğini bilmiyordu.		7
Durdu; soluk soluğaydı.		5
Dili sarkmış, gözleri kararmaya başlamıştı.		5

Boynu bükük, zar zor yolun kenarına gitti; bir tarlanın yanından akan suyun başında karnını sıcak ve nemli kuma koydu.		3
Hiç aldanmadığı içgüdüleriyle artık buradan kımlıdayamayacağını hissetti.		5
Başı döndü.		5
Düşünceleri, hisleri silinmeye, birbirine karışmaya başlamıştı.		5
Karnı çok kötü ağrıyordu.		5
Gözlerinde hiç de hoş olmayan bir parlıltı vardı.		5
Kasılmalar, kıvrınmalar arasında elleri ayakları yavaş yavaş hissizleşiyor, mülayim ve keyif verici bir serinlik getiren soğuk terler döküyordu.		3
Akşama doğru Pat'ın üzerinde üç aç karga uçuyordu.		5
Uzaklardan almışlardı Pat'ın kokusunu.	3	5
İçlerinden biri ihtiyatla yanına kadar geldi, dikkatle baktı.		5
Pat'ın tamamen ölmediğinden emin olunca <i>uçtu gitti</i> .		1
Bu üç karga Pat'ın <i>iki kara gözünü</i> oymak için gelmişti.”		5

Aylak Köpek öyküsü birim olarak cümle bazında değerlendirildiğinde, ortalama olarak %44'ü (f=91) pozitif, %40'ı (f=82) negatif, %9'u (f=18) belirsiz, %7'si (f=14) karışık cümlelerden oluşmaktadır. Söz konusu öykü bütün cümleler bazında değerlendirildiğinde %8'i (f=2) pozitif, %8'i (f=2) negatif, %84'i (f=22) karışık cümlelerden oluşmaktadır. Bu veriler ışığında *Aylak Köpek* adlı öykünün olumlu ve olumsuz mesajlarının cümle bazında

değerlendirildiğinde birbirine yakın olduğu ancak bütün cümle -paragraf-bazında değerlendirildiğinde olumsuz mesajlarla olumlu mesajların eşit oranda olduğu tespit edilmiştir. Öykü, her ne kadar pozitif cümlelerde belli bir oranda da olsa negatif bir eğilim gösterdiğini söylemek mümkündür.

Bir Eşeğin Ölüm Vakti Hal Diliyle Söyledikleri Öyküsüne Ait Bulgular
Tablo 3'te gösterilmiştir:

Tablo-III: Bir Eşeğin Ölüm Vakti Hal Diliyle Söyledikleri öyküsünün duygusal yön analizi

Bir Eşeğin Ölüm Vakti Hal Diliyle Söyledikleri	Duygusal Yön Analiz Gruplamaları	
	Bütün cümleler bazında değerlendirme	Cümle şeklinde değerlendirme
"Ah! Vücudum acıdan titriyor.		5
Bu acımasız, zalim iki ayaklı hayvana verdiğim bütün hizmetlerin karşılığı bu işte.		5
Bugün son günüm, bu da benim son tesellim!		5
Sıkıntı, acı ve dert dolu bir hayattan sonra, taşınmaz yüklere, üst üste inen sopalara, yoldan geçenlerin zincirlerine, lanetlerine katlandıktan sonra, Allah'a şükür bu berbat hayata veda ediyorum.	5	5
Burası Şemiran Yolu.		7
Bugün sahibimin dikkatsizliği yüzünden bir araba kazasında bacaklarım ezildi.		5
Bu durumda olmamın nedeni bu.	3	5
Bana vurup aptalca şeyler söyledikten sonra, yaralı gövdemi yol kenarına sürükleyip orda bıraktılar tek başıma.		5
Nallarımı ve postumu hala kullanabileceklerini unuttular herhalde.		5

Galiba benden umutlarını kestiler.		5
Bana vaktinde yiyecek getirirler mi? Hayır...		5
Büyük acılar içinde ve aç açına ölmem gerekiyor, çünkü artık işlerine yaramam.	5	5
Ah! Acı gittikçe keskinleşiyor ve yaralarımın hala kan boşanıyor.		5
Bize egemen olan, hayatlarımızı rezillik, utanç, acı ve sıkıntıyla dolduran, doğal, içten ve dostça duygularımızı inciten, bedenlerimizi durmadan yaralayan ve hayatlarımızı tatsız ve acınacak hale getiren bu insan soyu nasıl bir canavar!	5	5
Dıştan bakılınca bize benziyor; sonunda, bizim gibi, o da ölüyor.		5
Bu açıdan, aramızda fark görünmüyor; ama o sanki tahtadan ve taştan yapılmış, çünkü hiç duygularımız yokmuş gibi kırbaçlıyor bizi.		5
Eğer acı hissedebilseydi bize karşı merhametli olurdu.		5
İnsanların kullandığı bu işkence aletleri doğal değil.		1
Onları kendileri yapmışlar.		5
Avrupa'da ve Birleşik Devletler'de hayvanların haklarını savunmak için "Himaye Dernekleri" adı verilen dernekler kurulduğundan beri, ara sıra hayvanların haklarını savunmak ve insanların onlara acımasız ve adaletsiz davranışlarını durdurmak için özel yasalar çıkarıldı.	3	1

Bu canavarlar bu derneklere bağlı olanlarla aynı olabilir mi? İmkânsız!		1
Aynı olsaydılar kalpleri taştan olmazdı.		1
Doğa bilimciler onlarla bizim aramızda büyük bir fark görmüyor ve onlara memelilerin başı gözüyle bakıyor.		1
Ama Descartes, tanınmış filozoflardan biri, hayvanların hareketli makinelerden başka bir şey olmadığını kanıtladığını düşünüyor.		5
Başka bir deyişle, teknolojinin sağladığı avantajla, hayvan yapmak mekanik olarak mümkün.	3	5
Bu boş düşüncenin ardına düşen başka filozoflar ona karşı durdular.		1
Onların arasında Schopenhauer bizi savundu.		1
Ahlakın temel ilkesinin sadece kendi türüne değil öteki hayvanlara da acımak olduğunu öne sürüyor; yazdığı ahlak kitabında da bizim duygularımızı ve zekâmızı bir dereceye kadar açıkladı.		1
Başka biri de bazı annelere çocuklarının bir kuşun başını kopardığını ya da oyun oynarken bir köpeği ya da kediyi yaraladığını görmenin eğlenceli geldiğini söylüyordu.		5
Bu, çürümenin kökü, zulmün, baskının ve suçun temeli.		1
Aslında bize yapılan adaletsizlik bazı annelerin çocuklarını yanlış eğitmelerinin bir sonucu.		1
Yazık! Bizim dilimiz yok ve sefaletimizin nedeni de bu.		1

Sadece Aristoteles bizim hayatımızın gerçeğini bulmuş. Diyor ki: "İnsan konuşan hayvandır."	3	1
İnsanların konuşma yeteneği olduğu içindir ki biz açgözlü ve bencil bir yığın canavarın hevesinin ve şımarıklığının kurbanı oluyoruz.		5
Neden insanlar bu filozofları izlememişler?		7
Çok açık ki insanların niyetleri kişisel yararları üzerine kurulu.		5
Bu özellikle hepsi de Descartes'ın izleyicileri olan ve bize cansız nesnelermişiz gibi davranan katırcılar için doğru.		5
Hayvanlara acımak temel olarak Doğu'da gelişen bir düşünce.		1
Ayrıca, bütün peygamberler hayvanlara karşı zulmü yasaklamıştır.	1	1
Okumuşlar, bilgiler, manevi değerler üzerine yazan yazarlar ve hatta şairler hayvan hakları konusunda birleşiyor.		1
Örneğin Hakim Firdevsi, Allah ruhuna huzur versin, şöyle diyor: "Sirtında tohum taşıyan karıncaya işkence etme, çünkü o yaratık canlıdır ve hayat onun için tatlıdır."		1
Ama bütün bu sözler, insanların acımasızlığını, sınırsız tamah ve hırsını önleyip sınırlayacak bir yasa olmadığı için, hiçbir sonuç vermedi.		5
Eğer bacaklarım Batı'da ezilseydi, bu abes acıyı dindirirlerdi ya da beni uyutmuşlardı.		1
Ah! Beni acıdan ve açlıktan kurtarın!		5
	3	

Keşke iyi bir iklimde çayırlarda kendi türümden hayvanların arasında özgür yaşama ve kaderimin belirlediği günde ölme özgürlüğüm olsaydı.		3
Ama şimdi esaret altında aç ve sıkıntı içinde ölüyorum.		5
Bu iki ayaklı yaratığın köleleştirdiği dilsiz bir hayvanın hayatının berbat sonucu bu.		5
Onların tutuşturduğu ateşte yanmak zorundayım.		5
Ah! Sabrım tükendi!..		5
İnsanlar mazlumların katilleri.		5
Neden evcilleşmemiş ve yırtıcı hayvanları alıp hizmete koşmuyorlar ki?		1
Biz evcil hayvanların tek günahı, zararsız olmamız ve günlük yiyeceğimizi elde edemememiz.		1
Dünya gözüme gittikçe kararıp bulanıklaşıyor.		5
Gövdem açlığın verdiği acıdan gittikçe dermansızlaşıyor.	3	5
Birinin ayak seslerini duyabiliyorum.		1
Belki de mutsuzluğuma üzülüp bana yiyecek getiren sahibimdir. Hayır.		5
Sadece bir çocukmuş, bana taş atıp kaçtı.		5
Ne kadar çabuk ölürsem, ebedi adaletin önünde bu acımasız tirandan intikamımı o kadar çabuk alabileceğim.”	1	1

Bir Eşeğin Ölüm Vakti Hal Diliyle Söyledikleri öyküsü birim olarak cümle bazında değerlendirildiğinde ortalama olarak %36'sı (f=21) pozitif, %59'u

(f=34) negatif, %3'ü (f=2) belirsiz, %2'si (f=1) karışık cümlelerden oluşmaktadır. Anılan öykü bütün cümleler bazında değerlendirildiğinde %19'u (f=2) pozitif, %27'si (f=3) negatif, %54'ü (f=6) karışık cümlelerden oluşmaktadır. Bu veriler ışığında, *Bir Eşeğin Ölüm Vakti Hal Diliyle Söyledikleri* adlı öyküde olumsuz mesaj içeren cümlelerin diğer cümle oranlarına göre daha çok olduğu görülmüştür. Ancak bütün cümle -paragraf-bazında değerlendirildiğinde olumsuz mesajlar ile olumlu mesajların eşit olduğu görülmüştür. Öykünün genel itibarıyla olumsuz mesajlar içerdiğini söylemek mümkündür.

Sonuç ve Tartışma

Yapılan inceleme sonucunda Sadık Hidayet'in incelenen eserlerinden *Aylak Köpek* öyküsündeki cümlelerin %44'ü pozitif, %40'ı negatif, %9'u belirsiz, %7'si karışık cümlelerden oluşmaktadır. *Bir Eşeğin Ölüm Vakti Hal Diliyle Söyledikleri* öyküsünde ise cümlelerin %36'sı pozitif, %59'u negatif, %3'ü belirsiz, %2'si karışık cümlelerden oluşmaktadır. Her iki öyküde de cümleler ve cümlelerin genel tandansı incelendiğinde, negatif bir mesaj verme eğilimi gösterdiklerini söylemek mümkündür. Her iki öyküde yazarın sevgiye muhtaç, kalabalıklar içinde yalnız kalan, yaşadığı çaresizlik içinde ne yapacağını bilemeyen bir görüntü çizdiği ve hayata bakış açısının, depresif ruh halinin eserlerindeki kahramanlara yansıtıldığı görülebilir.

Nitekim ilgili alanyazın incelendiğinde de yapılan birçok farklı çalışmanın sonuçlarının bu araştırmanın sonuçlarıyla örtüştüğü görülmektedir. Çekici (2017) yaptığı çalışmada Hidayet'in eserdeki kahramanın duygularına zaman zaman müdahale ettiğini, kendi hislerini kahramanın aracılığıyla okuyucuna ilettiğini ifade etmektedir. Dereli (2019) ise yaptığı araştırma sonucunda Hidayet'in eserlerinde; yabancılaşma, yalnızlık, yaşamın anlamı, intihar ve ölüm gibi cevabı aranan soruların, *Sisifos Söyleni* ile örtüşebildiğini tespit etmiştir.

Sadık Hidayet'in yaşam öyküsüne baktığımızda da biçimine yansıyan bu depresif ruh halini görmek mümkündür. Aristokrat bir ailede dünyaya gelen ve iyi bir eğitim gören; ancak gençlik yıllarından itibaren ileri derecede psikolojik rahatsızlıklar yaşadığı bilinen ve geçirdiği bunalımlar sonucunda ilk kez 1928 yılında, yirmi üç yaşında intihar girişiminde bulunan Sadık Hidayet, 9 Nisan 1951 yılında Paris'te ikinci intihar girişiminde yaşamına kendi elleriyle son vermiştir. 1926 yılında eğitim alabilmeleri amacıyla Avrupa'ya gönderilen öğrencilerin içinde Fransa'ya giden Hidayet, eğitimini ciddiye almayarak öykücülüğe yönelmiş ve Paris'te hayatını ve eserlerini derinden etkileyecek mutsuz bir aşk macerası yaşamıştır. Sonrasında içine iyice kapanan yazarın "ölümü, insanı varlığın sıkıntısından kurtaran bir olgu [bir kaçış aracı] olarak övmesi" öykülerinin en önemli izleği haline gelmiştir. Bahsedildiği üzere,

özellikle 1928 yılında ölümle yüz yüze gelen ancak ilk girişiminde başarısız olan Hidayet, eserlerindeki karakterleri de bu deneyimi yaşamaya zorlamış hatta onları intihar ettirmiştir (Âbidînî, 2022: 65,66). Bu doğrultuda, yazarın öykülerinde kullandığı biçiminin aslında hayatında maruz kaldığı olumsuz deneyimlere bağlı olduğu çıkarımı da yapılabilir.

Sadık Hidayet'in vermek istediği iletiyi neden fabl biçiminde kaleme aldığı hususunda da bir çıkarım yapmak mümkündür. Bu konuda yazarın fabl (fabel) türünü tercih etmesinin de bilinçli olduğu düşünülmektedir. Zira bu türün tanımına bakıldığında; kahramanlarının hayvanlardan seçildiği ve izleğinde daha çok ders verme amacının güdüldüğü öyküler olduğu görülmektedir. Yıldırım (2009: 303) fabl hakkındaki araştırmasında şu ifadelerle yer vermektedir:

İnsanoğlu, tarih boyunca haksızlıklara isyan etmiş, kötülöklere başkaldırmıştır. Bunu kimi zaman savaşarak, kimi zaman kalemine sarılarak yapmıştır. Egemen sınıfların ezici olduğu köleciler ve feodal toplumlarda, alt sınıfın hiçbir hakkının olmayışı ve fikirlerini, duygularını, isyanlarını dile getirememesi fabl yazın türünün oluşmasına yol açmıştır. Fablla, ezilen insanlar, üstü kapalı bir şekilde, haksızlığı eleştirmişlerdir. Süreç içerisinde, fabl dinsel, siyasal, toplumsal eleştiri amaçlı kullanılmaya başlanmış ve birçok yazar, bu şekilde, dönemin aksayan yönlerini dile- getirmiştir. Denilebilir ki, fabl, o dönemlerde karşıt sınıfların birbirlerinin zayıf, aksak noktalarını göstermek için kullandıkları yazılı bir araç olmuştur. ... hayvan fablları ve hayvan masallarının en büyük farkı, fablın belli bir amaç doğrultusunda, yani anlatısında hedef alınmış bir öğretisinin, eleştirisinin olmasıdır.

Bu açıklamadan hareketle, Sadık Hidayet'in bu türde yazdığı iki öyküsüyle, türün görünür tanımı üzerinden yetiştiği topluma, toplumsal duyarsızlığa bir eleştiri getirirken; örtük anlatımla yaşamının erken döneminden itibaren maruz kaldığı sevgisizliği, hissettiği yalnızlığı ve diğer insanların ilgisizliğini, toplumun kendisi için belirlediği daha doğrusu dayattığı rollerin, görevlerin dışına çıktığında bırakıldığı yalnızlığı ve ötelenmişliği, doğası gereği davranmak istediğinde ise cezalandırıldığını sezdirim yoluyla okurun çıkarımına bıraktığı düşünülmektedir. Yazarın kurmaca metin olarak kaleme aldığı her iki öyküde de anlatılmak istenen izlek kullanmalık metinlerden farklı olarak dolaylı bir anlatımla kaleme alınmış ve öykülerin sonucuna dair okuyucunun çıkarım yapması hedeflenmiştir.

Öykülerdeki bağlaşıklık ve bağdaşık görünömler incelendiğinde ise aynı, eş ve yakın anlamlı sözcükler, kısmî yinelemeler sözcüksel bağlaşıklığa; art gönderim, özne eksiltisi, bağıntı öğeleri, eylem tekrarları aracılığıyla sağlanan koşut yapı ve işlevsel tümce kullanımları dilbilgisel bağlaşıklığa katkı sağlayan

unsurlar olarak tespit edilmiştir. Metinlerin içeriği ile uyumlu başlıklara sahip, sade, akıcı ve kısa tümcelerden oluşan iki öyküsünü ölüm, eziyet, acı, işkence gibi motifler çerçevesinde kurgulayan ve metnin anlamsal bağlamını güçlendirmek için teşbih, eğretileme, kinaye, teşhis, intak, tariz gibi söz sanatlarını kullanan yazarın özellikle *Bir Eşeğin Ölüm Vakti Hal Diliyle Söyledikleri* öyküsünde metinlerarasılık kuramını yoğun şekilde kullanarak metnindeki bağdaşıklığı da desteklemiş olduğu açıkça görülebilir. Ayrıca, birincisinin sıfır odaklayım ikincisinin ise iç odaklayım bakış açısı ile kaleme alındığı iki durum öyküsünün konusu, işlevi, öykülerde kullanılan dil ve özellikle son tümcelerdeki benzerlik yazarın biçeminin paralel görünümde olduğunu gösterirken, öykülerin duygusal yön analizi bağlamında irdelenmesi neticesinde metnin duygusal tonunun yazarın biçemi, amacı ve metnin işlevi ile uyumlu bir korelasyon halinde olduğu da söylenebilir.

Kaynakça

- Âbidîni, H. M. (2002). *İran Öykü ve Romanının Yüz Yılı I.* (Çev. Derya Örs). Ankara: Nüsha.
- Akbayır, S. (2003). *Cümle ve Metin Bilgisi*. Samsun: Deniz Kültür Yayınları.
- Aytekin, A. (2018). “Sadık Hidayet’in Af Dileme/Tövbe Hikâyesinin Tercümesi ve Edebiyat Sosyolojisi Açısından Kısa Değerlendirilmesi” *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 6 (1), 113-124.
- Çekici, M. (2017). “Sadık Hidayet’in Ferda Adlı Öyküsünün Monolog İncelemesi” *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 58, 87-104.
- Çırak, G., Şahin, D. B., Özberk, E. B. ve Eriş, H. M. (2014). “5. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin İlettiği Değerler Açısından İncelenmesi” *Mediterranean Journal of Humanities*, 4 (1), 83-95.
- Çiftçi, Ö. ve Kaya, M. (2020). “Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Masalların Duygusal Yön Analizine Göre Değerlendirilmesi” *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 799-822.
- Dereli, T. (2019). *Ölümün ve Yaşamın Apaçıklığı: Sadık Hidayet’in Eserlerinde Uyumsuzun İzini Sürmek*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Devellioğlu, F. (1996). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara: Aydın Kitabevi.
- Erkul, R. (2004). *Cümle ve Metin Bilgisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Erol, S. (2021). “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlerin Yazılı Anlatımları Üzerine Bir inceleme: Duygusal Yön Analizi” *Ekev Akademi Dergisi*, 25 (86), 483-496.
- Gökhan, A. (2011). “Sadık Hidayet’in “Lale” Adlı Öyküsüne Göstergibilimsel Bir Yaklaşım” *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15 (1), 299-309.
- Günaydın, Y. (2021). “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlerin Konuşma Becerileri Üzerine Bir İnceleme: Duygusal Yön Analizi” *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9 (116), 329-341.
- Hidayet, S. (2000). *Aylak Köpek* (Çev. M. Kanar). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Hidayet, S. (2005). *Hidâyetname* (Çev. M. Kanar). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Kalender, N., (2016). “Rus Edebi Eserlerinin İran'da Tanınması "Kaştanka" ile "Aylak Köpek" Eserlerinin Karşılaştırılması” *Doğu Araştırmaları*, Vol.15, 22-39.
- Kaya, M. (2020). “Minik Teyze Öyküsünde İşlenen Eğitsel Değerlerin Duygusal Yön Analizi İle Belirlenmesi” *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (1), 34-42.
- Mahdizadeh, A. (2016). *Metin ve Mekân Diyalektiği (Sadık Hidayeti'in Kör Baykuş Romanı)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Miles, M. B. and Huberman, A. M. (2016). *Nitel Veri Analizi* (Çev. Akbaba-Altun, S. ve Ersoy, A.). (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Özdemir, E. (2007). *Yazımsal Türler*. Ankara: Bilgi.
- Özden, M. Y. ve Durdu, L. (2016). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı.
- Polat, İ. (2015). “Ferit Edgü'nün “Üç Düş/Üş” ve Sâdık Hidâyet'in “Üç Damla Kan” Adlı Öykülerinin Anlatımsal ve İçeriksel Karşılaştırması” *Turkish Studies*, 10 (4), 781-790.
- Sarpkaya, S. (2018). “İran Türklerinin Masallarıyla ilgili İran'da Yapılan Çalışmalar Üzerine Bir İnceleme” *Ege Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (1), 56-69.
- Tavşancıl, E. ve Aslan, A. E. (2001). *Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller İçin İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri*. İstanbul: Epsilon.
- TDK (1988). *Türkçe sözlük-2*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tekin, M. (1991). *Roman Sanatı I Romanın Unsurları*. İstanbul: Ötügen.

- Torusdağ, G. ve İşimtekin, S. (2016). "Furug Ferruhzâd'ın 'Kâbus' Öyküsü Üzerine Metindilbilimsel Bir Çözümleme" Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 56 (2), 160-199.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. (10. Basım)*. Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, M. (2009). *Yazınsal Türler*. Konya: Çizgi.
- Yüzücü, Ö. (2017). *Tezer Özlü ve Sâdık Hidâyet'in Eserleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.